

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยทุนทางสังคม: กรณีศึกษาชุมชนตลาดล่างบางพระ หมู่ที่ 1 ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาพัฒนาการการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของชุมชนตลาดล่างบางพระ และเพื่อศึกษากระบวนการทุนทางสังคมในการดำเนินงาน/กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ของชุมชนตลาดล่างบางพระ หมู่ที่ 1 ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยการศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่อาศัยการสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจากสมาชิกของกลุ่ม และคนในชุมชนเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล รวมทั้งตอนท้ายได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในเชิงพรรณนา โดยมีการแสดงแผนภูมิกระบวนการทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของการดำเนินงานด้วย

ผลการศึกษา พบว่า ยุคตั้งถิ่นฐานของชุมชน ชุมชนตลาดล่างบางพระถือว่าเป็นชุมชนเก่าแก่ มีอาชีพ ที่ได้รับการสืบทอดมายาวนาน มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ผู้คนมีความเป็นเครือญาติสูง ต่อมาเมื่อชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง มีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากในพื้นที่อำเภอศรีราชา จึงทำให้คนในชุมชนออกไปทำงานนอกชุมชนมากขึ้น กระทั่งเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า “ฟองสบู่แตก” ทำให้คนกลับมาทำงานในชุมชน สำหรับตัวชุมชนตลาดล่างบางพระนั้น ถือว่ามีผู้นำที่เข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มกันทำอาชีพประมง และมีการก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับคนว่างงานให้หันกลับมาทำงานในชุมชนและประกอบอาชีพตามวิถีชีวิตของตนเอง ในยุคปัจจุบันจะเห็นได้ว่ากลุ่มมีการพัฒนาโดยอาศัยระบบเครือญาติ ความไว้วางใจ ความเอื้ออาทร ทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ ทำให้ชุมชนและกลุ่มมีความเข้มแข็ง ส่งผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจในชุมชนตลาดล่างบางพระให้ยั่งยืนสืบไป

การศึกษา พบว่า การที่ชุมชนตลาดล่างบางพระมีผู้นำที่เสียสละ เป็นที่ไว้วางใจของสมาชิก มีส่วนช่วยให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดีขึ้น วิสาหกิจชุมชนก่อตั้งและดำเนินงานไปได้อย่างรวดเร็ว การมีเอกลักษณ์ทางประเพณี วัฒนธรรม ทำให้คนในชุมชนมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน อีกทั้งยังสามารถดึงให้คนภายนอกเข้ามาสัมผัสกับชุมชน ส่งผลต่อการดำเนินวิสาหกิจในชุมชนได้ดี ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ กับวิสาหกิจชุมชน ซึ่งไม่ได้มีแต่ในแง่ของความสัมพันธ์ทางสังคมในเรื่องของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นมิติทางสังคมเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังมีในทางมิติทางเศรษฐกิจได้ด้วย ตาข่ายทางสังคมที่มีทุนทางสังคมที่หลากหลาย ทำให้สามารถรองรับกับปัญหาและวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้ดี การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของ

คนในชุมชนที่เริ่มจากการพัฒนาที่ตนเองเป็นอยู่ นำไปสู่การพัฒนาของกลุ่มและชุมชน การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีความยั่งยืน ชุมชนมีความเข้มแข็ง การจัดการของกลุ่มที่ใช้ หลักการผสมผสานเข้ามาช่วยในเรื่องของการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ความเป็น เครือญาติ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ฯลฯ เพื่อให้การดำเนินการของกลุ่มฯ และชุมชน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป